

Sotahistorian matkalaisia Kollaen kenttähautausmaalla.

Audiovisuaalinen sotahistorian matka Itä-Karjalaan

Teksti: Jorma Hautala ja Vesa Rinkinen

Kuvat: Jorma Hautala

Päätyneen maanpuolustusmatkailukauden merkittävimpiin kuuluvan matkan teki Vapaussodan Tampereen Seudun Perinneyhdistys puheenjohtajansa Vesa Rinkisen johdolla Itä-Karjalaan. Matkan kohteena ja teemana olivat Aunuksen retki 1919 ja Tuntemattoman sotilaan tie 1941 -44. Matkan järjestäjänä toimi **Helena Turpeinen** ja oppaana **Tuomo Juntunen**. Matka tehtiin V-H Tuomisen linja-autolla, jossa on korkeatasoinen audiovisuaalinen varustus. Matkaan lähti 39 innokasta kotimaamme

lähihistoriasta kiinnostunutta. Heistä osa oli kokeneita Karjalan kävijöitä ja osa ensikertalaisia.

Kunniakäynti Aunuksen retkellä kaatuneiden haudalla Salmassa. Kuvassa **Kaisa Kureniemi**, **Asko Brax** ja **Ville Vesterinen**.

Sammaloituneet muistolaatat

Yksi matkan tärkeimmistä kohteista oli Salmassa oleva Aunuksen retken muistomerkki ja sankarihautausmaa. Muistomerkille tehtiin vaikuttava kunniakäynti ja seppeleenlasku. Kauniin ja herkän tilaisuuden jälkeen kuvattiin kaikkien 37 kaatuneen muistolaatat ja piirrettiin karttaluonnos helpottamaan vastaisuudessa paikan löytymistä.

Siirtymätaipaleet

Pitkätkin siirtymät sujuivat hyvin. Tuomo oli laatinut tarkat ja seikkaperäiset PowerPoint-esitykset kuvineen ja karttoineen kaikista retkemme kohteista. Hän esitti ne meille aina siirtymien aikana. Jos kohteeseen liittyi elokuva tai dokumentti, niin senkin katsoimme.

Sopivissa kohdin kenraalimajuri **Kalervo Sipi** piti esitelmät Tuntemattomasta sotilaasta. Selvisi mm, että kirja on käännetty 26 kielelle. Hänen esitelmien aiheita olivat myös

johtamistapojen analysointi ja ilmatorjunnan viimeaikaiset näkymät. Matkan tekoon ei ehtinyt missään vaiheessa pitkästyä.

Patikkaretket

Aina välillä lähdimme maastoon. Patikoimme Syvärin rintaman pahimpaan paikkaan Kärki-tukikohtaan. Samalla tavalla tutkimme Pirunkukkulan pesäkkeet, Pikkumiljoonan ja Miljoonan.

Niitä oli 83

Shemenski-Pertjärven taisteluissa Rokka (Viljam Pylkäs) kunnostautui kevättalvella -42. Hän tuhosi saartamaan lähteneen vihollisjoukon, kaikkiaan 83 vihollista. Kirjassaan Linna mainitsee lukumääräksi 52. Hän kuuluu sanoneen, ettei kukaan olisi uskonut oikeaa määrää yhden miehen teoksi. Rahikainen keräsi 83 kokardia. Saksalaiset palkitsivat Pylkkään Rautaristillä.

Maailmanennätys

Se syntyi PSS-aseman sitkeimmässä taistelussa Sammatuksen kylässä. Kävelimme paikkaan, josta pst-ampuja, korpraali **Toivo Ilomäki** (Mannerheim-ristin ritari nro 155) tuhosi 16 panssaria neljässä tunnissa 400 -700 m etäisyydelle. Tapasimme iäkkään paikkakuntalaisen, joka oli poikasena laskenut ne ja saanut 13 – 14. Tuomon mukaan 12 on tutkittu.

Oppaamme Tuomo Juntunen osoittaa paikan, jossa pst-ampuja korpraali Toivo Ilomäki teki maailmanennätyksen.

Sammatuksen taistelu käytiin 24. – 25.6.1941. Sammatusta puolusti 15. Prikaatin I pataljoona. Kylän mäkeä vastaan hyökkäsi vihollisen 100.D:n joukot, joilla oli runsaasti panssareita ja tykistöä. Sen lisäksi hyökkäystä tuettiin voimakkain pommituksin. Taistelussa I/ 15.Prik menetti 53 miestä, heistä kaatuneina 17. Taistelussa kaatui kolme upseeria, pataljoonan komentaja **majuri Erkki**

Leppäkoski, Ilomäen tykkijoukkueen johtaja luutnantti **Esko Kausti** Hämeenlinnasta ja 2.K:n joukkueenjohtaja vänrikki **Pekka Ponsi** Kangasalta. Sammatuksen taistelu oli merkittävin PSS-aseman taisteluista. Se varmisti aikavoiton, jonka ansiosta joukkojen ja kaluston siirto uusille viivytyslinjoille Mäkriän ja Aunuksenkaupugin tasan jälkeen onnistui. Suomalaisten peräännyttyä valtaajat luulivat suomalaisten majoitusbunkkeria kenttäsaaralaksi.

Valtausparaati

Äänislinnassa meille tuli tutuksi Solomanni, viinatehdas, Ukon kasarmi, satama ja Tiltunmäki. Asetuimme ryhmäkuvaan täsmälleen sille kohdalle, missä Heinrichs otti vastaan valtausparaatin.

104 tuntematonta

Matkamme toinen kunniakäynti ja seppeleen lasku tapahtui Kollaalla, kun hiljennyimme talvisodan aikaiselle muistomerkillä kenttähautausmaalla. Ankarissa taisteluissa kaatui paljon sotilaita. Heistä 104 jäi tuntemattomaksi. He puolustivat vapauttamme ja Isänmaatamme. Heidän viimeinen leposijansa on täällä.

Kohti nykyistä Suomea

Matkamme takaisin nykyiseen koti-Suomeen kulki Sortavalan, Jaakkiman, Kurkijoen, Käkisalmen ja Antrean kautta Ihantalaan. Puna-armeija pisti täällä kaiken likoon, mutta ei päässyt läpi. Stalinin käsky oli, että Lappeenranta oli vallattava. Puolustajien sinnikkyydellä ratkaistiin tuolloin maamme kohtalo. Taistelujen jälkeen kerrotaan Stalinin happamesti todenneen, että kummallisia nuo suomalaiset, kun eivät anna itseään vapauttaa.

Niin mukava kun on aina matkalle lähteä, niin yhtä lailla on mukava päästä hyvin onnistuneen matkan jälkeen taas kotiin. Matkamme parasta antia olivat Tuomon täsmälliset selostukset ja monet dokumentit kaikista kohteistamme. Niiden esityksen hän ajoitti sopivasti juuri ennen kohteeseen saapumista ja siten meillä oli kaikki tuoreessa muistissa maastossa kulkiessamme. Kaikessa siinä, mitä näimme ja kuulimme, on sulatteleminen ja kertaamista vielä pitkäksi aikaa. Matkamme oli erinomaisen hyvin järjestetty, monipuolinen ja täysipainoinen

Matkalaiset Äänislinnassa paikalla, jossa kenraali Heinrichs otti vastaan valtausparaatin.